

Falchs

6

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

SETEMBRE 2004, NÚMERO 6

Mas Grauet (2ona. part)

A Josep Grau Fontanellas li van posar el mateix nom de pila que al seu pare i al seu avi. Van seguir tres generacions d'hereus que no es van dir Josep, fins a arribar al Josep Grau Iglesias i al nét d'aquest, que també es diu Josep. D'aquest Josep, sabem que es va casar el 1784 amb la Maria Vall Sardanyons, de Mura, i que va tenir, com a mínim, tres fills. Una filla la va casar el 1810 amb un pagès important de Cabrianes, el Joan Soler Freixau. El dot de la noia va ser de 600 lliures. L'any següent va casar una altra filla amb Josep Biosca Cortès, de Rajadell. El dot va ser una mica inferior, 500 lliures, però el curiós és que per cobrar el dot, el gendre va haver d'esperar fins l'any 1852. La noia casada amb el Biosca era la Maria, i a través dels seus capítols matrimonials, podem donar un cop d'ull en retrospectiva al contingut de les dues caixes de fusta de noguer que van acompanyar la núvia el dia que va marxar de casa. A més a més de la roba blanca acostumada, hi havia quatre vestits bons:

«...un vestit, ço es faldillas de damasquillo ab gipo de domas ab flors naturals y mantellina de paño, altre, faldillas de barata gipo de durantas antisadas y caputlla de lanilla, altre, faldillas de escot ab gipo de vellut de coto y mantellina de bayeta de conxe, altre, faldillas de indianas ab gipo de panyo y caputxa de bayeta blanca...»

Sembla ser que va enviduar i es va casar novament amb una dona que es deia Maria Anna Coll. Durant aquesta època, el Josep va poder liquidar alguns deutes anteriors i fer algunes inversions. Entre d'altres operacions, destaquem les següents: la compra d'una casa al carrer de la Mel de Manresa que va fer el 1795, pagant-ne 175 lliures a la vídua de Pere Toll, un teixidor de vels; la redempció d'un censal o préstec de 55 lliures al mas Vall de Fonollosa, que havia fet el seu besavi (en va haver de pagar 67 lliures, perquè hi havia pensions endarrerides); la venda per 135 lliures del dret de pasturar les herbes del mas a Francesc i Isidre Riera, pare i fill, de Fals. També, el 1818 va quedar a deure 121 lliures a Valentí Viladés, sastre de Rajadell, per 12 quarteres de blat que li va comprar. I per pagar un censal de 100 lliures que prestava al Col·legi d'Orfes de Manresa, es va vendre el 1832 una casa cremada al carrer Nou de Manresa per 270 lliures.

El seu fill, l'Anton Grau Vall (1793 -1822), va casar-se el 1812 amb la Teresa Comas Coma, de la sufragània de Santa Eugènia de Moià. El dot de la noia va ser de 800 lliures, que no compensava la suma que el seu pare va donar a les dues germanes de l'Anton al casar-se. Malgrat que va ser oficialment nomenat hereu en el moment de prendre estat, no va poder exercir com a tal, perquè quan va morir, el seu pare encara portava les regnes de l'heretat. L'Anton va buscar feina lluny de casa, en diverses ocasions. Va tenir tractes amb Sadurní Cortès, l'amo del mas Cortès de Grevalosa, i aquest li va llogar un bosc de 6 quarteres d'extensió, perquè en tallés tots els arbres, fes formiguers amb la brossa, i el sembrés. El temps de l'arrendament era de deu anys, cinc anys per preparar la terra i cinc més per fer collita. En va pagar 150 lliures. El 1819 va tancar amb el mateix Cortès un altre tracte similar. Li va cedir per 50 lliures al comptat un tros, dit l'Obaga, amb la condició que havia de deixar sense tallar sis pins escampats i alguns roures, i que podia utilitzar una dependència del mas, tancada amb pany i clau, per guardar el gra i aixoplugar els jornalers.

Mas Grauet, façana est, 1930

L'Anton i la Teresa van tenir quatre descendents. Les tres filles es van casar amb homes de Rajadell; Isidre Matifoll del Perich, Ramon Vilalta del Prim i Francesc Garriga. Els seus dots van oscil·lar entre 300 i 475 lliures. Va quedar hereu l'únic xicot, anomenat Segimon, com el seu avi matern. L'Anton va morir a l'edat de vint-i-nou anys, deixant el seu fill Segimon de 5 anys a cura de la vídua i del seu pare. Nou anys després, el 8 de juliol de 1833, l'avi Josep va fer testament, pocs dies abans de morir. Com que el seu fill havia mort abans que ell, l'herència va passar directament al nét. En morir, la seva nora va fer fer per un notari l'inventari dels béns del difunt. És un document molt interessant, ja que es una descripció detallada de la casa per dins i dels objectes que s'hi troben. Dissortadament, la seva extensió no permet publicar aquí l'inventari sencer. Destaquem però, la gran quantitat de vi que s'emmagatzemava en bótes en els dos cellers (més de 55 càrregues), tenint en consideració que era el mes de juliol i encara no havia entrat el vi novell. D'animals, hi havia una truja amb sis garrins, una mula flaca de divuit anys i una altra d'inútil, de la qual només podia aprofitar-se la pell (sic). La casa era bastant gran. A la planta baixa hi havia diverses dependències: els cellers, el forn, l'estable, la cort dels porcs etc. Al primer pis hi havia la cuina, una sala i tres quartos, mentre que al segon pis i a les golfes s'hi guardava el gra.

Quan va morir el vell Grau es van haver de prendre mesures extraordinàries per garantir el funcionament del mas. Com que l'hereu era menor d'edat, es van encarregar de l'administració els seus oncles Joan Soler de Cabrianes i Josep Comas de Santa Eugènia, en qualitat de tutors. El primer que van fer va ser arrendar tot el mas a Isidre Matifoll, del Perich, per cinc anys, a raó de 190 lliures anuals. Els tractes contemplaven l'obligació de mantenir les germanes del Segimon, i de donar a aquest 15 lliures a l'any per comprar roba. Referent a la finca, el Matifoll podia tallar les alzines del Pedregar més dobles que una cuixa d'home, per fer carbonet segurament, respectant però, les més petites d'aquesta mida. N'havia de deixar algunes de grosses, aptes per fer-ne cargols de premsa. També havia de desbrossar i plantar 4 quarteres de vinya. Aquest darrer punt va ser motiu de polèmica perquè, quan es va acabar el temps de l'arrendament, el Matifoll no havia plantat la vinya i el Segimon volia fer-li pagar una indemnització. L'Isidre Matifoll reclamava, per la seva part, uns deutes no abonats. No van acabar al jutjat, perquè el desembre de 1845 van signar una concòrdia. Es van perdonar mútuament els greuges i, tant fou així, que al final l'Isidre va esdevenir cunyat del Segimon tot casant-se amb la seva germana Francesca. El Segimon es va casar el 31 de març de 1845 amb Maria Anna Casanovas Puig, de cal Priscas de Piera. Els sogres van donar 600 lliures de dot, més una caixa usada i una calaixera nova totes dues plenes de roba. Hi havia sis vestits, el millor dels quals, se suposa pel dia de noces, era de seda amb una mantellina de cristall. De camises n'hi havia quinze, de bri amb mànegues de tela, i també vuit parells de mitges. Van tenir quatre fills, anomenats Jaume (1846), Àngela (1847), Ramon (1849), i Joaquim (1851).

El Segimon va decidir gestionar la finca establint tota la terra possible a parcers, perquè aquests hi plantessin vinya i la fessin productiva. En el període comprès entre els anys 1845 i 1850 va signar cinc contractes de rabassa morta amb cinc pagesos del Raval de Fals. Els trossos eren de sis a vuit quarteres cadascun. La seva vida va ser curta, va agafar el tifus, i el 29 d'octubre de 1852 va fer testament abans de ser extremunciat. Estava tant feble que no va poder ni signar. Va deixar 300 lliures a cada fill, per ajudar-los a establir-se, i va encarregar per la seva ànima 200 misses, a raó d'una pesseta per missa. La vídua va continuar l'administració de la terra que havia emprès el seu home, i entre els anys 1858 i 1882 va fer nou establiments de vinya més. L'any 1871 va deixar l'explotació de les terres pròpies del mas al masover Josep Fontanet, amb la condició d'haver de donar la meitat de la collita.

Casament entre el Jaume Grau i l'Elisa Iglesias a l'any 1876

Mentrestant els fills van créixer i van trobar col·locació. Ramon Grau va ser un personatge singular i polifacètic; va ser un excel·lent secretari de l'ajuntament i va escriure molt, des de poesia fins a escrits de caràcter religiós, polític o social. A més a més, era un bon artesà i treballava amb sentit artístic la pedra i la fusta. El seu germà Joaquim va fer la carrera de medicina i va ser metge del poble de Navarcles.

Hi va haver un bon disgust dins de la família a causa de la propietat del patrimoni dels Comas, els parents de la mare del Segimon. Va succeir que aquest important patrimoni va anar a parar a una cosina que era soltera, i s'esperava que aquesta, lògicament, en fes llegat al seus únics parents, els Grau de Fals. Però la dona va passar els darrers anys de la seva vida aïllada i dedicada en cos i ànima

a la religió; es veu que confessava i combregava diàriament, i sota la influència dels capellans, va deixar-ho tot a l'església. Quan la família va reclamar aquesta herència, el Ramon que llavors estudiava per capellà a Vic, va ser expulsat del seminari.

Maria Anna Casanovas va morir el 17 d'octubre de 1894. Va deixar la casa a Piera al Ramon i la resta al seu hereu, el Jaume Grau Casanovas.

El Jaume va ser batejat a la pica baptismal de Fals el 26 de gener de 1846. El nom li va posar el seu padrí Jaume Casanovas. Va quedar aviat orfe de pare, i per això, li van fer de tutors el seu padrí Jaume i el rector del poble, que era mossèn Josep Valldevilaramó. Va contreure matrimoni l'abril de 1876 amb la noia Elisa Iglesias Guardiola, de Santa Eugènia de Relat. El dot va ser de 1.500 pessetes en diner i roba per valor de 500 pessetes. La parella va tenir deu criatures, però tres d'elles van morir d'infants. Després de tres nenes, va arribar per fi l'hereu, Josep Grau Iglesias, l'any 1883. El Jaume va fer obres d'ampliació de la casa el 1868, quan va encarregar a Mariano Fontanet que li fes 3.000 teules, 2.000 rajoles, 2.000 maons, 50 quintars de calç i altres materials de construcció. Li va pagar part en diner, 52 escuts, i part en espècie, blat, oli, vi, i "tocino". Fou una persona important al poble, com ho demostra el fet que va ser alcalde el 1899 i va ser novament escollit el 1904. Jaume Grau va morir el 13 de març de 1916. Va incloure en el seu testament un apartat dedicat a la seva muller Elisa, a qui va nomenar usufructuària

«... mientras se conserve viuda como verdadera dueña que ha sido y es de la casa, debiendo el heredero pro-

porcionarle las cosas necesarias para el mejor gobierno y desempeño de su cometido, e igualmente dispone que se guarde la consideración a su señor hermano Ramon Grau Casanovas si le sobrevive y mientras no se separe de la familia y que en cosas o asuntos importantes de la casa se consulte el bien parecer del mismo para procurar el mejor acierto de las resoluciones...»

El seu successor va ser Josep Grau Iglesias, nascut el 1883. Aquest es va casar el 1916 amb Rosa Pregonas Alsina, de la parròquia de Santa Maria de Cornet, terme de Sallent. El dot va ser de 5.000 pessetes, alt en comparació amb els dots que van treure de casa les seves germanes, que no va passar de 500 pessetes en cap cas. El Josep també va ser un personatge públic i va ser alcalde del municipi en tres ocasions; el 1933, el 1934, després dels fets d'octubre, i el 1939, en entrar els Nacionals. Al començament de la guerra, el va venir a buscar un escamot d'execució, però va estar de sort i va poder escapar. Va tenir tres filles, dites Elisa, Clara i Maria, i dos fills, el Jaume i el Ramon. Va traspasar el 17 d'abril de 1968.

El següent hereu del Grauet va ser el Jaume Grau Pregonas, el qual va unir-se el 1962 amb Teresa Garriga Corominas, natural de Bellpuig. Van tenir una colla de noies, la Dolors, la Rosa, l'Imma, la Montse, la Roser i l'Anna, i un sol xicot, el Josep Grau Garriga. Després de la defunció del Jaume, ha heretat el mas dels seus avantpassats el Josep, que va rebre el nom del seu avi. Aquest és la darrera baula de la cadena del llinatge del Grau, pràcticament l'únic cognom familiar de Fals que ha tingut continuïtat des de l'edat mitjana fins els nostres dies. El 2003, el Josep es va casar amb l'Anna Terrades, de la Balma, una casa situada en el terme de Rajadell, però estretament relacionada amb el nostre poble.